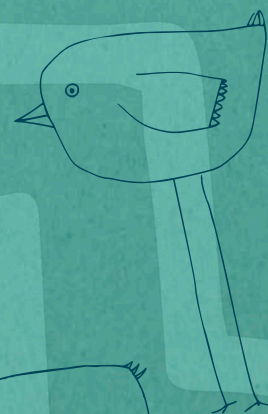
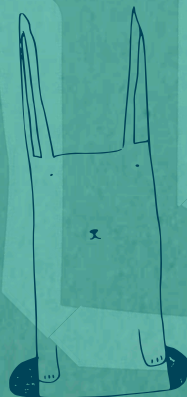
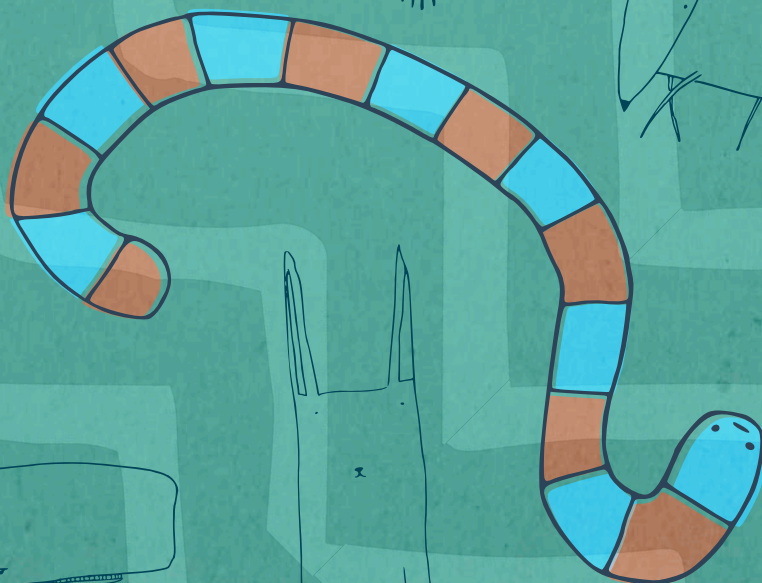
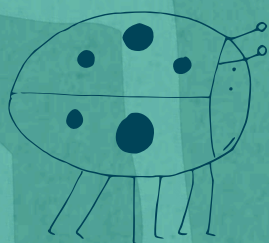

El ritme : mandinga

El ritme mandinga

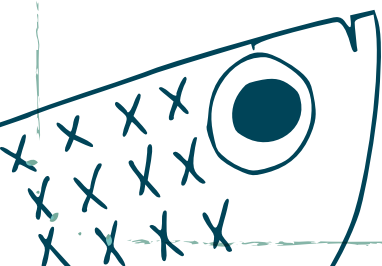
La proposta didàctica «El ritme mandinga» explora les possibilitats de comunicació del cos a través de la improvisació musical i d'interpretació de l'alumnat. A més, treballa sobre els coneixements del medi social i cultural amb l'acostament a una cultura i societat allunyada de la de l'alumnat, com n'és el Senegal i el poble mandinga. En la proposta didàctica, la música i la percussió permeten treballar la creativitat dels xiquets i les xiquetes, la capacitat que tenen d'improvisar i de deixar-se portar pels sons i els ritmes mandingues.

Objectius didàctics

L'objectiu de la proposta didàctica «El ritme mandinga» és acostar-se a la història de la música tant a través de la lletra de la cançó «El ritme mandinga» com dels sons i la melodia de la tonada. Conèixer què és la percussió i quins instruments la produïxen, la iniciació al ritme, desenvolupar també competències sobre l'entorn geogràfic i social (competència social i ciutadana) apropant-se al Senegal i al poble mandinga.

Competències bàsiques

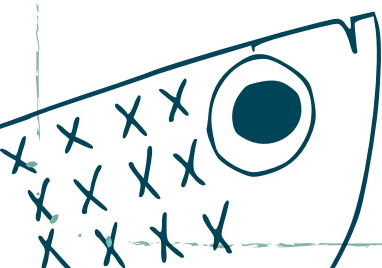
A més de treballar la competència social i ciutadana amb l'acostament al poble mandinga i una cultura diferent a la valenciana, la proposta didàctica també aprofundix en la competència vinculada a l'autonomia i la iniciativa personal en el vessant de treball sobre l'autoestima, l'emancipació i la creativitat amb improvisacions corporals fruit del treball amb la música i els ritmes més ancestrals.

Metodologia

Es proposa una metodologia activa amb tasques molt diverses que busquen un aprenentatge vivencial i on la participació és un element indispensable per a integrar i assimilar els nous coneixements que s'adquiriran sobre la música i sobre geografia. S'utilitzen recursos musicals per a explorar les possibilitats de comunicació del cos, dels sons, de les músiques i dels instruments.

Improvisació i creació de ritmes així com interpretació col·lectiva i coordinada amb els companys i les companyes. A més, es farà una aproximació teòrica a l'origen de la percussió i del ritme així com a l'entorn geogràfic d'on la cançó diu que procedix la música: el Senegal i el poble mandinga.

Activitats

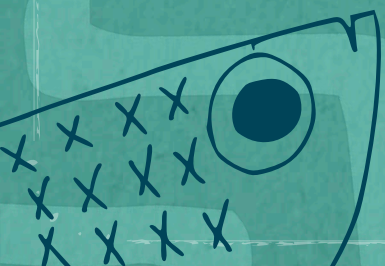

1 ● Improvisació corporal al ritme de la música

2 ● On va nàixer la percussió i el ritme?

3 ● La percussió senegalesa. Els instruments

? ● Tasca final

ACTIVITAT 1

Improvisació corporal al ritme de la música

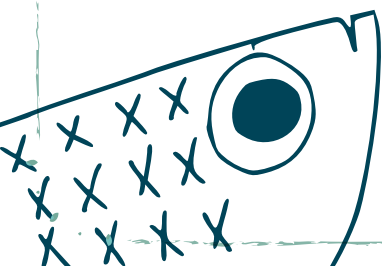
La primera activitat de totes i cadascuna de les propostes plantejades es basa en els conceptes de comprensió lectora i auditiva de l'alumnat. Per tal d'intentar implicar l'alumnat en les activitats que posteriorment es duren a terme, es planteja una escolta inicial de la cançó «El ritme mandinga» que, en este cas, es completa amb un exercici d'improvisació. Acabada la primera escolta de la cançó, es demana a l'alumnat si ha pogut escoltar les indicacions de ritme i forma de ballar que dona la cançó. Si no s'ha escoltat bé, es pot tornar a reproduir la cançó perquè l'alumnat desgrane les diferents indicacions que es donen.

- Durant la primera tornada, s'introduïx el so amb palmades.
- Durant la segona tornada, s'introduïx el so amb els peus colpejant el terra.
- Durant la tercera tornada, s'introduïx el so pegant-se cadascú amb les mans a la panxa.
- Durant la quarta tornada, s'introduïx un so que es produïska quan una persona es burle d'una altra (cadascú crea el so que vol).

Acabada la interpretació del que marca la cançó, demanem a tot l'alumnat que s'alce i entre tota la classe han d'organitzar l'aula per a tindre espai per a poder moure's i improvisar amb el cos. L'alumnat dret iniciarà una improvisació corporal col·lectiva i lliure, atenent a les indicacions donades per la cançó. S'ha de convidar l'alumnat a deixar-se portar pels sons i ritmes de la cançó i a expressar el que senten a través del moviment del cos.

Una vegada feta la improvisació col·lectiva, i si es disposa d'un aparell que permeta la reproducció de vídeo a l'aula, es visiona el vídeo de l'enllaç següent:

<https://www.youtube.com/watch?v=j8FJY2YKvu8>

ACTIVITAT 1 · El ritme mandinga

El vídeo és un exemple de dansa improvisada a partir del ritme de la percussió. Alhora permet a l'alumnat fer-se una idea inicial del contingut de les activitats següents que conformen la proposta didàctica. En el vídeo es veu un grup de percussionistes africans tocant alguns dels instruments que es presenten en la proposta didàctica. A més, el vídeo mostra diverses persones ballant de forma improvisada seguint el ritme de la percussió en diverses parts del cos (característica que en l'activitat següent veurem que definix les danses mandingues).

Material

- Aparell reproductor de vídeo, pissarra electrònica o algun aparell reproductor que tinga accés a internet i que permeti reproduir un vídeo des de la plataforma YouTube.

ACTIVITAT 2

On va nèixer la percussió i el ritme?

Una activitat d'acostament a la percussió, al ritme i a la música i els músics mandingues. Per a començar l'activitat es recomana reproduir el vídeo de l'enllaç següent:

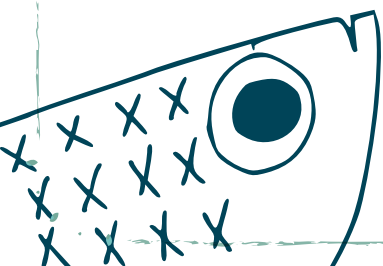
<https://www.youtube.com/watch?v=IVPLIuBy9CY>

Té una durada de deu minuts. Si considerem que el vídeo és massa extens, es pot visualitzar prèviament i triar els trossos que es consideren més interessants.

El vídeo està enregistrat al Senegal i aprofundix en el ritme i en com es genera en qualsevol acció que fem. A més, presenta els diversos instruments de percussió que s'hi utilitzen per a crear ritme.

Una vegada vist el vídeo, s'introduïx, amb quatre pinzellades, la història de la música i les danses mandingues. A partir de la fitxa «Activitat 2. Percussió i ritme», es proposa que el mestre o la mestra done la informació que hi ha tot seguit a l'alumnat, seleccionant el que es considere més rellevant i més comprensible.

- Al Senegal, al continent africà, la música i la dansa són inseparables. Sempre que se senten cants, ritmes de tambor o fer palmes es pot quasi assegurar que algú, prop, balla.
- Al Senegal, viuen els mandingues, poble que, des de l'edat mitjana, transmet de generació en generació la música mandinga.
- Dins d'eixa societat, hi ha una casta dedicada exclusivament a la música: són els griots. Són cronistes, historiadors que coneixen i transmeten la història del seu poble. Ho fan a través de la música i utilitzen instruments com la kora o el djembé (els presentarem en l'activitat 3) per a acompanyar les històries. Per això, les danses, cants i ritmes mandingues són fruit de la transmissió oral, de generacions a generacions.
- El cant i el ball al Senegal és una manifestació de la vida comunitària. Els mandingues viuen en comunitat, en tribu i la música i la dansa els

ACTIVITAT 2 · El ritme mandinga

acompanya en totes les fases de la vida (naixement, iniciació, matrimoni, mort). A més, les danses i la música també estan relacionades amb els canvis en la natura (els canvis d'estacions, per exemple).

- El ball té funcions rituals i també de diversió: honorar les forces espirituals en les cerimònies religioses o per a cerimònies d'iniciació de la vida adulta o balls que honoren els caps.
- Encara que moltes danses tenen coreografies definides, en general, els ballarins i les ballarines fan els moviments amb un grau d'improvisació alt. Ballen amb els peus, els malucs, les cames, el cap i l'esquena.
- La música que acompanya les danses mandingues sol ser polirítmica: es toca amb diversos tambors i cadascun marca un ritme. A vegades, cada part del cos balla un dels ritmes proposats. Per això, són danses molt dinàmiques.
- Vídeo d'un grup professional de ballarins i ballarines on es pot observar el que s'ha après:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=28&v=fxfTx5uotq4

Material

- Aparell reproductor de vídeo, pissarra electrònica o algun aparell reproductor que tinga accés a internet i que permeti reproduir un vídeo des de la plataforma YouTube.
- Mapa d'Àfrica amb ubicació del Senegal i presentació dels músics mandingues: els griots. «Activitat 2. Percussió i ritme» (adjunta a la proposta didàctica).
- S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguin a l'aula. Una còpia per cap.
- Llapis, colors i retoladors.

ACTIVITAT 3

La percussió senegalesa. Els instruments

Esta activitat acostarà l'alumnat als principals instruments de percussió mandingues. Es dissenyaran fitxes amb la informació sobre els instruments. Més avall, hi ha informació sobre cadascun dels instruments de les fitxes per a transmetre-la a l'alumnat i que, individualment o per grups, com es considere oportú, completen les fitxes sobre els instruments. L'activitat s'acompanya de les quatre fitxes dels quatre instruments mandingues sobre els quals s'aprofundirà a l'aula.

Informació sobre els quatre instruments mandingues:

Els instruments de percussió mandingues: els tambors

Tots els tambors tenen una cosa en comú: sonen per la vibració d'una pell tensada i anomenada membrana.

● EL DJEMBÉ

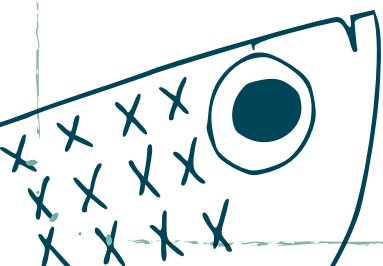
És el tambor més popular del Senegal i està fet de pell de cabra. Té forma de copa i té un so molt potent. Cada djembé està tallat a mà per experts músics africans i està fet d'una sola peça.

Produïx dos sons diferents: un quan es toca al centre i un altre quan es toca als costats.

● EL DUNUN O DUM DUM

És un tambor fet amb pell de cabra de gran tamany. Es toca amb dos bastons grossos.

Hi ha tres tipus de tambors dum dum: kenkeni (el més xicotet), sangban (el mitjà) i doundounba (el més gros). Normalment es toquen tres tambors dels tres tipus alhora.

Altres instruments de percussió mandingues

● EL BALÀFON

És un instrument semblant al xilòfon. Està format per diverses làmines de fusta (entre 16 i 27) i per davall hi ha carabasses buides que fan de ressonadors. Es toca amb dos bastons de fusta recoberts a l'extrem amb roba o goma.

Balàfon és el nom mandinga de l'instrument. Té altres noms, depenent de la regió on es toca, com ara dagare, lobi o gurunsi. És l'instrument que dona origen a un altre instrument que es toca a Amèrica i que s'anomena marimba.

L'instrument mandinga de corda més conegut

● LA KORA

Instrument similar a una arpa construït amb una carabassa. Té 21 cordes i sol acompanyar el cant dels griots, els músics mandingues.

El músic utilitza només el dit polze i l'índex de les dos mans per a tocar les cordes de forma rítmica. La kora es toca a tres països africans, a més del Senegal: Mali, Guinea i Gàmbia.

Material

- Les quatre fitxes dels quatre instruments que es presenten en la proposta didàctica (adjuntes a la proposta didàctica). S'han d'imprimir del material adjunt a la proposta. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Una còpia per cap. Cada alumne tindrà la fitxa d'un sol instrument, però amb la realització de l'activitat coneixerà la resta d'instruments.
- Fitxes: Djembé, Balàfon, Kora, Dunun.

TASCA FINAL

Creem els nostres propis instruments

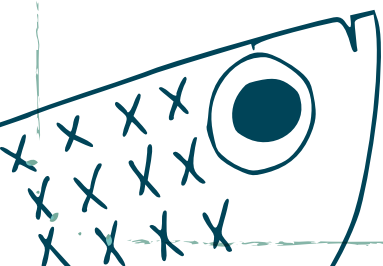
Activitat conclusiva que té com a objectiu que l'alumnat s'adone que, amb materials naturals i reciclats, es poden crear instruments semblants als que usen els mandingues. Es valora, així, la importància del material reciclat i es consciencia l'alumnat sobre la facilitat de disposar d'un instrument.

Es tracta d'una activitat que requereix certa organització. Cal que uns dies abans de fer l'activitat, expliquem a l'alumnat en què consistirà la tasca final perquè puguin buscar el material necessari i portar-lo el dia que s'haja previst fer l'activitat. Per això, s'adjunta una llista amb el material necessari per a confeccionar cadascun dels dos instruments que es proposen. Cada alumne/a ha de triar l'instrument que vol crear i s'emporta a casa la llista del material necessari per a poder preparar-lo i portar-lo el dia que indiquem.

Els dos instruments de percussió que es proposa confeccionar són un tambor i unes maraques. El material per a confeccionar el tambor és un pot de detergent, de forma cilíndrica, un pergamí, un cordell i paper de xarol o cartolina de color.

Passos per a fer un tambor:

- S'ha de llevar el fons del pot de detergent i folrar el recipient amb paper de color.
- S'han de tallar dos cercles de pergamí d'uns 5 o 6 cm aproximadament més que la base del cilindre.
- S'humitegen els dos cercles de pergamí i es foraden per les vores, mantenint espais regulars entre els diversos forats.
- Es passa el cordell, com si cosírem, entre els forats, s'estira i es fa un nuc al final.
- Perquè quede ben acabat, s'han de pegar voltes al cilindre amb el cordell per a reforçar-lo.
- Quan s'eixugue el pergamí, s'ha de tensar amb el cordell una mica més.

TASCA FINAL · El ritme mandinga

Per a fer les maraques es necessiten dos carabasses seques i buides, un pal de fusta, pegament, llegums o arena grossa i colors o retoladors.

Passos per a fer les maraques:

- A casa. Per a buidar les carabasses: s'han de foradar per la part de baix i traure la polpa amb una cullereta. L'assecamment necessita uns quants dies. Per això, es recomana que les carabasses es buiden a casa i es porten a l'aula llestes per a omplir-les de llegums.
- S'ompli la carabassa de cigrons, lletilles, arena grossa i altres llegums secs que s'hagen portat a classe.
- S'introdueix pel forat el pal de fusta untat amb pegament (l'extrem que va a l'interior). Cal tindre en compte que el forat ha de ser de la mateixa mida que el pal.
- I es decora la maraca amb colors vius.

Hi ha la possibilitat de construir unes maraques més senzilles amb els cilindres de plàstic que trobem a l'interior dels ous Kinder. S'han d'omplir els cilindres d'arena i arròs, tancar-los i decorar-los per fora. És més senzill de fer, però també més poc creatiu.

Material

- Per a la creació dels dos instruments, s'han confeccionat dos llistes de material que cal que imprimim i repartim entre l'alumnat. «Tasca Final. Material per a confecció instruments» (adjunta a la proposta didàctica). S'ha d'imprimir del material adjunt a la proposta didàctica. S'han d'imprimir tantes còpies com alumnes siguen a l'aula. Podem optar per dividir l'alumnat en dos grups i confeccionar els dos instruments o triar només un instrument i repartir a tot l'alumnat la mateixa llista de material.